

Abstrakt

Úvod: Disertační práce se zabývá lokálními a systémovými vlivy vývoje epitelálních lézí dutiny ústní. Je zaměřena na orální lichen planus (OLP), jemu podobné orální lichenoidní léze (OLL) a orální lichen s dysplázií. Charakterizuje tyto choroby a zejména korelaci mezi subjektivními vjemy pacienta hodnocenými vizuální analogickou stupnicí (VAS) a objektivním klinickým nálezem specifikovaným rozsahem retikulárních, erytematózních a ulcerativních změn (REU). Práce dále porovnává možnosti terapeutické korekce patologických stavů a péče vedoucí k potlačení subjektivních symptomů.

Metody: Retrospektivní studie zahrnuje 202 případů orálního lichenu a orálních lichenoidních lézí za období 2010-2022 na Parodontologickém oddělení Stomatologické kliniky Fakultní nemocnice Plzeň. Specificky 46 % pacientů s OLP (n=93), 13 % s OLL (n=27) a 41 % případů orálních lichenů s dysplázií - orální epitelální dysplázie s lichenoidními znaky (n=82) určených histologickou verifikací a adekvátním klinickým projevem. Převažovaly ženy nad muži s poměrem 2,3:1 (141 žen, 61 mužů). U 169 pacientů byla hodnocena i přímá imunofluorescence. Anamnesticky byly u všech pacientů vyhodnoceny komorbidity a rizika indukce lézí užívanou medikací. Celkem 146 pacientů bylo opakovaně dotazováno na subjektivní potíže choroby pomocí VAS. Ve 189 případech bylo provedeno kultivační mykologické vyšetření. U všech pacientů byl použit systém REU k objektivizaci klinického nálezu v dutině ústní.

Výsledky: Přímá imunofluorescence byla pozitivní u 55 % případů (n=93/169). Podezření na indukci nežádoucími účinky medikace formou Grinspan syndromu bylo u 8 % pacientů (n=16). Komorbiditu formy thyreopatie jsme zjistili u 17 % pacientů (n=34). Subjektivní potíže udávalo 75 % pacientů (n=110/146). Ve 43 % případů byla pozitivní kultivace kandid v dutině ústní (n=81/189). Za dispenzarizace 202 pacientů byla u 82 z nich biopticky prokázána orální epitelální dysplázie (celkem v 95 biopsiích). Z toho bylo 15 případů dysplázie středního typu a 3krát dysplázie těžká. V 77 případech došlo k vývoji diferencovaného typu orální intraepitelální neoplázie (dOIN).

Závěr: Ověřily se patogenetické faktory onemocnění OLP/OLL s přihlédnutím k lokálním a systémovým vlivům patologické manifestace. Potvrdila se statisticky signifikantní přímá úměra mezi hodnotou REU a objemem kultivace kandid dutiny ústní při $p=0,0365$. Prokázala se statisticky signifikantní vazba mezi nárůstem REU a hodnocením VAS B pro

palčivost ($p=0,0115$). Celkem 95 biopsií u 82 osob z celkových 202 (41 %) mělo charakter orální epiteliální dysplázie s lichenoidními znaky. U celých 37 % ($n=77$) případů se vyvinul diferencovaný typ orální intraepiteliální neoplázie. V 7 % ($n=15$) případů byla dysplázie střední, v 1,5 % ($n=3$) dysplázie těžkého typu. U 7 % pacientů sledovaných pro OLP či OLL přes 2 roky ($n=8/111$) došlo ke zvratu lézí v karcinom dutiny ústní. Rizikovým faktorem transformace do karcinomu bylo ženské pohlaví pacientů ($n=7/8$) a lokalita sliznice jazyka s 38 % ($n=3/8$). V 75 % případů ($n=6/8$) předcházela zvratu biopsie s průkazem intraepiteliální neoplázie diferencovaného typu, dOIN.

Klíčová slova: orální lichen planus, lichenoidní změny, VAS, REU, maligní transformace